

Jälki
elämälle.

LUMIO
Lastensuojelun uudistaminen monialaisesti

**LUMO-
alkukartoituskysely
lastensuojelun
työntekijöille
2021**

Tulokset

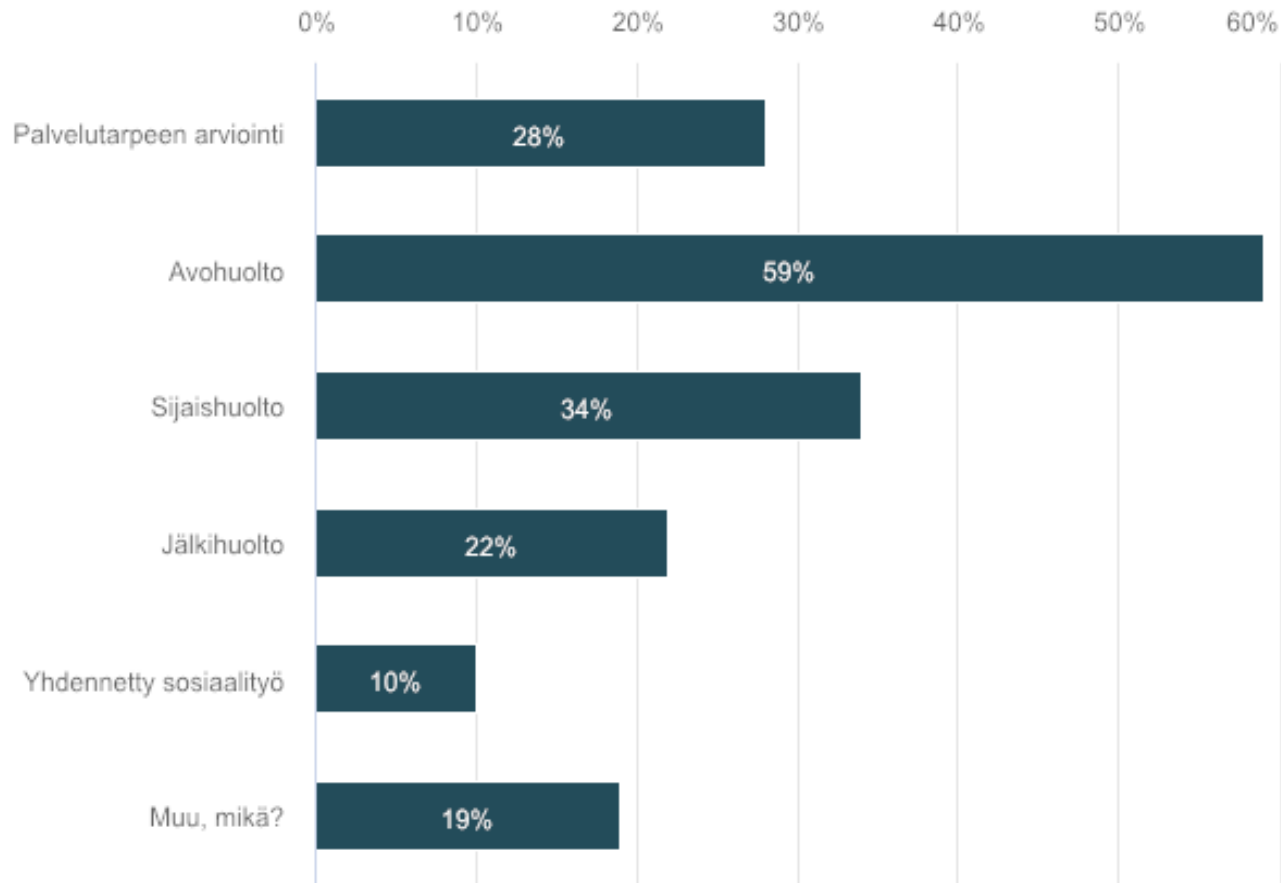
Alkukartoituskysely

- toteutettiin helmi-maaliskuussa 2021
- kyselyyn vastasi 134 lastensuojelussa työskentelevää työntekijää
- vastaajat LUMO-hankkeen yhteistoiminta-alueelta Etelä-Savosta, Keski-Suomesta, Pohjois-Karjalasta ja Pohjois-Savosta
- Suuri osa vastaajista lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä (43%), sosiaaliohjaajia (16%) ja perheohjaajia/-työntekijöitä (25%). Muut vastaajat (16%) olivat mm. sijaishuoltoyksiköiden ohjaajia ja esihenkilöitä.

	N	%
Etelä-Savo	28	20,9%
Keski-Suomi	45	33,6%
Pohjois-Karjala	26	19,4%
Pohjois-Savo	35	26,1%

Vastaajien työtehtävät

TULOKSET

Lastensuojelun asiakkaiden
pääsy palveluihin ja
palvelujen tarpeisiin
vastaavuus

**Millainen käsitys Sinulla on:
pääsevätkö lastensuojelun asiakkaana olevat lapset,
nuoret ja perheet tarvitsemansa avun piiriin eri
palveluissa?**

- Valtaosan vastaajista mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Perusterveydenhuollossa (esim. neuvola) 82 %
 - Varhaiskasvatuksessa 67 %
- Alle puolen vastaajista mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa (esim. kasvatus- ja perheneuvonta, lapsiperheiden kotipalvelu, shl-perhetyö) 46 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 23 %)
 - Perusopetuksessa 46 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 23 %)
 - Oppilashuollon palveluissa 46 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 22 %)
- Vähemmistön mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Erikoissairaanhoidossa 16 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 46 %)
 - Päihdepalveluissa 14 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 45 %)
 - Mielenterveyspalveluissa 13 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 61 %)
- Lastensuojelun palveluissa hyvin tai erittäin hyvin
 - Avohuollossa 62 %
 - Sijaishuollossa 55 %
 - Jälkihuollossa 41%

Millainen käsitys Sinulla on:

vastaako palvelujen sisältö lastensuojelun asiakkaina olevien lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin?

- Valtaosan vastaajista mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Perusterveydenhuollossa (esim. neuvola) 66 %
 - Varhaiskasvatuksessa 61 %
 - Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa (esim. kasvatus- ja perheneuvonta, lapsiperheiden kotipalvelu, shl-perhetyö) 52 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 16 %)
- Alle puolen vastaajista mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Perusopetuksessa 41 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 22 %)
 - Oppilashuollon palveluissa 38 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 18 %)
- Vähemmistön mielestä hyvin tai erittäin hyvin
 - Erikoissairaanhoidossa 23 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 39 %)
 - Päihdepalveluissa 12 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 43 %)
 - Mielenterveyspalveluissa 10 % (vrt. huonosti tai erittäin huonosti 54 %)
- Lastensuojelun omissa palveluissa hyvin tai erittäin hyvin
 - Avohuollossa 55 % (vrt. ei hyvin eikä huonosti 31 %)
 - Sijaishuollossa 45 % (vrt. ei hyvin eikä huonosti 33 %)
 - Jälkihuollossa 40% (vrt. ei hyvin eikä huonosti 27 %)

Mikä palveluitten saatavuuteen ja laatuun vaikuttaa?

- Psykiatrian osastohoitopaikkoja liian vähän suhteessa tarpeeseen ja osastohoitajaksoille pääsy vaikeaa
- Alaikäisten päihdepalvelujen saatavuus heikkoa, eikä heille ole omia laitoshoitopaikkoja
- Perustason palveluissa ei riittävästi mahdollisuuksia auttaa vaikeasti oireilevia lapsia ja nuoria. Erikoissairaanhoidon kriteerit taas niin tiukat, että niiden täyttyminen vaikeaa.
- Lastensuojelulaitosten osalta koettiin, ettei niissä ole riittävästi psykiatrasta ja päihdetyön osaamista.
- Aikuisten päihde- ja mielenterveyspalvelut ruuhkautuneet.
- Eri toimijoilta puuttuu yhteinen, kokonaisvaltainen näkemys lasten ja perheiden hoidosta ja kuntoutuksesta.

→ Vastauksissa toistuu resurssipula

- Ei oikeanlaisia palveluja oikeassa paikassa ja oikeaan aikaan
- Peruspalvelut kuormittuneet ja ruuhkautuneet
- Koulussa (luokissa ja oppilashuollon palveluissa) liian vähän resurssia tukea erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia

TULOKSET

Monialainen yhteistyö

Mitä erityisen hyviä monialaisen yhteistyön toimintatapoja on jo käytössä lastensuojelun asiakkaiden tuen tarpeisiin?

- Verkostotyö
 - Toimii pääsääntöisesti hyvin
 - Muiden ammattilaisten jalkautuminen lastensuojeluyksikköihin
 - Yhteiset arvioinnit ja suunnitelmat
- Lastensuojelun systeminen toimintamalli
 - Osallistaa asiakkaita ja aktivoi monialaista työskentelyä
 - Mallin käyttöönotto paikoin vielä alussa
- Muita, kuten monialaiset tiimit ja työryhmät, Perhekeskustoimintamalli, Lapset puheeksi – menetelmä...

Mikä monialaista yhteistyötä haastaa?

- Tietojen vaihtaminen salassapitosäännösten vuoksi epäselvää ja haastavaa; välttämätön ja tarvittava tieto palvelujen/toimijoiden välillä ei siirry
- Yhteistyö aikaa vievää ja aikataulujen sopiminen haastavaa
- Perheen palvelut pirstaleina, ei tiedetä toisten tekemisistä – päällekkäisyys
- Vaihtuvat työntekijät etenkin lastensuojelussa – asiakkaan tilanteeseen ei ehdi perehtyä, arviointi ja tukitoimet katkeilevat ja viivästyvät
- Lastensuojelun ja lasten-/nuorisopsykiatrian työskentelyn rajapinnat haastavia
- Resurssipula voi estää oikea-aikaisen ja toimivan yhteistyön, vaikka tahtotilaa siihen olisi

Mikä auttaisi parantamaan monialaista yhteistyötä?

- Tiedottaminen ja tiedon kulku – avoin ja rakentava keskustelu, konsultaatiomahdollisuus sekä se, että yhteisiä asiakastilanteita pohditaan yhdessä. Asiakkaiden läsnäolo keskusteluissa tärkeää, toiminnan läpinäkyvyys kaikilla tasoilla.
- Tieto ja ymmärrys toisen työstä – tunnetaan toisemme ja työn mahdollisuudet. Yhteiset tapaamiset myös muissa kuin asiakasasioissa. Lisää ymmärrystä ja arvostusta toisen tekemää työtä kohtaan.
- Riittävät resurssit – peruspalveluissa kapasiteettia varhaiseen tukeen ja kaikille aikataulullista väljyyttä sopia ja tehdä monialaista yhteistyötä.

Millaisia monialaiseen yhteistyöhön liittyviä koulutuksia toivottiin?

- Säännöllisiä moniammatillisia koulutuksia, joissa olisi yhdessä eri alojen edustajia keskustelemassa
- Toivottiin koulutuksia siitä näkökulmasta, kuinka yhdyspinnoissa ja monialaisissa tiimeissä toimiminen saataisiin tehokkaammaksi ja paremmaksi.
- Että uskomuksista suhteessa toisen työhön päästäisiin eroon.
- Menetelmäkoulutuksia

”Joskus tiedonkulku on puutteellista, ja byrokratia sekä salassapitovelvollisuus toimii joissain tilanteissa asiakasta vastaan. Tästä aiheutuu se, että kaikki tärkeä tieto ei välity kaikille osapuolille.”

”Ei ole selkeää, systemaattista, sovittua yhteistyökäytäntöä.”

”Monialainen yhteistyö on vielä liikaa sattumanvaraista.”

“Lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikan kanssa yhteistyötä on yritetty kehittää, mutta edelleen on paljon muutettavaa. Tällä hetkellä lastensuojelulle kaatuu vastuu asiakkaista, kun resurssit terveydenhuollossa ovat huonot.”

“Ihmisten tuntemisen ja tuttuuden kautta yleensä myös yhteistyö paranee.”

TULOKSET

Lastensuojelun
systeminen
työskentelymalli

Kokemuksia systeemisen mallin koulutuksesta

- Vastaajista hieman yli puolet (52 %) kertoi osallistuneensa systeemisen toimintamallin koulutukseen.
- Pääasiallinen palaute koulutuksesta hyvää: koulutuksen arvioitiin antaneen riittävästi tietoa mallin hyödyntämiseksi ja valmiudet toimintamallin käyttöönottoon.
- Koulutuksen perusteella systeeminen työskentelymalli arvioitiin toimivaksi ja vaikuttavaksi, joka antaa työhön uusia näkökulmia ja konkreettisia menetelmäehdotuksia.
- Peruskoulutus hyvä alkusysäys, mutta ei yksinään riittävä mallin ylläpitämiseksi ja juurtumiseksi.

Käytännön kokemuksia systeemisestä työskentelystä

- Hieman alle puolet vastaajista (48 %) kertoi mallin olevan käytössä työyksikössään.
- Systeeminen toimintamalli toteutuu:
 - Systeemisinä viikkotiimeinä
 - Systeeminen ajattelu ohjaa työskentelyä ja systeemisiä menetelmiä sovelletaan arjen asiakastyössä
 - Perheterapeutti on mukana systeemisessä tiimissä
 - Asiakas on mukana viikkotiimeissä omien asioidensa käsittelyssä

Systemistä toimintamallia edistävät ja haastavat tekijät

- Edistävät:

- Säännöllisesti saatavilla olevat perus- ja täydentävät/kertaavat koulutukset
- Riittävät henkilöstöresurssit mallin mukaisen työskentelyn toteuttamiseksi
- Henkilöstön sitoutuminen sekä malliin että yhteisesti sovittuihin viikkotiimeihin
- Johdon ja esimiesten tuki

- Haastavat:

- Liian suuret asiakasmäärät ja kiire
- Työntekijöiden vaihtuvuus
- Muutosvastarinta
- Mallin mukaisen koulutuksen puuttuminen

Toiveita systemisen työskentelyn koulutuksille

- Syventävää ja kertaavaa koulutusta
- Käytännön harjoitteita
- Säännöllisesti toteutuvia peruskoulutuksia
- Säännöllisiä kertaustyöpajoja
- Kokemusten jakamista yli maakuntarajojen

”Pitäisi olla aidosti tiimi, ja resursseja tavata asiakkaita. Yli 50 yhdenmetyshl (sosiaalihuoltolain) ja lastensuojelun asiakasta ja lasujen (lastensuojeluilmoitusten) käsittely tekee suunnitelmallisen ja intensiivisen työskentelyn tiimimallin mukaan mahdolliseksi.”

”Systeemisen mallin todellinen sisäistäminen omassa työssä, rohkeus olla mukana ihmisten elämässä, tunnistaa oma roolinsa.”

”--- systeeminen työote tarjoaa onnistuessaan paljon hyvää monella tasolla/"mittarilla" mitattuna.”

”Lisä- ja täydennyskoulutuksen tulisi olla säännöllistä ja käytännönläheistä.”

”Säännölliset työpajat pitää osaamista yllä.”

TULOKSET

Asiakaspalautteiden
kerääminen

Asiakaspalautteiden kerääminen lastensuojelussa

- Yleisimmät palautteiden keruutavat
 - Suora/henkilökohtainen palaute asiakkailta
 - Palautekyselyt
- Yli puolet vastaajista (54 %) kertoi, ettei palautteita kerätä säännöllisesti eikä siihen ole vakiintunutta tapaa
- Toivotaan säännöllistä palautteiden keräämistä – palautteet nähdään tärkeänä sekä asiakkaita osallistavana että työn kehittämistä edistävänä
- Asiakkaita (esim. asiakasraateja, kokemusasiantuntijoita ja kehittäjäasiakkaita) toivotaan mukaan lastensuojelutyön kehittämiseen.
- Kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisestä lastensuojelussa vielä hyvin vähän sekä tietoa että käytäntöä.

"Asiakkaiden mielipiteitä ja toiveita tulisi kuunnella enemmän. Avohuollossa asiakkaat tuovat usein esiin, etteivät he koe saavansa oikeanlaista tukea tai eivät koe työskentelystä olevan hyötyä. Sosiaalityöntekijöille tulee välitöntä palautetta asiakkailta, tätä palautetta voisi kerätä myös suoraan asiakkailta. On tärkeää, että asiakkaiden ääni saataisiin kuulumaan koska kyse on työn vaikuttavuudesta, resursseista."

TULOKSET

Työssä jaksaminen

Työssä jaksamisen tilannekuva

- Vastaajista 65 % arvioi työmääränsä vastaushetkellä huomattavasti tai hieman liian suureksi
- 53 % arvioi jaksamisensa vastaushetkellä hyväksi, 37 % ei hyväksi eikä huonoksi
- Joka kymmenes arvioi jaksamisensa huonoksi
- Työssä jaksamista kuormittaa
 - kiire, määräajat ja muut aikapaineet, asiakasmäärät
 - työntekijöiden poissaolot ja muut henkilöstöhaasteet (puuttuvat ja vaihtuvat työntekijät)
 - lastensuojelun asiakastilanteet ovat monimutkaisia ja erityistä osaamista vaativia
 - esimiehen tuen puute tai muut johtamiseen liittyvät haasteet

Mikä auttaa jaksamaan työssä?

- Johdon ja esihenkilöiden tuki – kannustava palaute, suunnitelmallinen työn kehittäminen ja tiedottaminen
- Lisäresurssit – työhyvinvointia lisääisi, kun työt ennättäisi tehdä sovitussa työajassa.
- Työyhteisön tuki – kollegiaalisuus ja hyvä työilmapiiri
- Tiimi-, pari- ja moniammatillinen työ
- Työnohjaus, säännölliset yhteiset tiimit, tyky- ja tyhytoiminta, työaikaliukumat, etätyö

”Apua ja neuvoja saisi kysymällä haastaviin tilanteisiin matalalla kynnyksellä.”

”Yhteistyöverkoston tavoittaminen, tietopimennon pienentäminen esim. saman perheen ympärillä työskentelevien kesken.”

“--- epävirallinen jakaminen ja työkaverin jeesiminen. Näissä keskusteluissa on myös ammatillista ja eettistä pohdintaa, jolle tilaa ei tunnu riittävän virallisemmissa keskusteluissa.”

“Huumori on tärkeää ja hyvät työkaverit, niiden avulla jaksaa paljon!”

Mitä toivottiin?

- Enemmän yhdessä tekemistä – etenkin hyvin vaikeissa tilanteissa toivottiin enemmän yhteistä pohdintaa, reflektointia ja moniammatillista yhteistyötä ja näkökulmien jakamista
- Enemmän esihenkilön läsnäoloa ja tukea asiakastyön sisältöihin sekä parempaa henkilöstöjohtamista
- Selkeyttä työprosesseihin ja yhteistyöhön, toisen ammattilaisen työn tuntemista

LUMO- alkukartoituskysely lastensuojelun yhteistyökumppaneille 2021

Tulokset

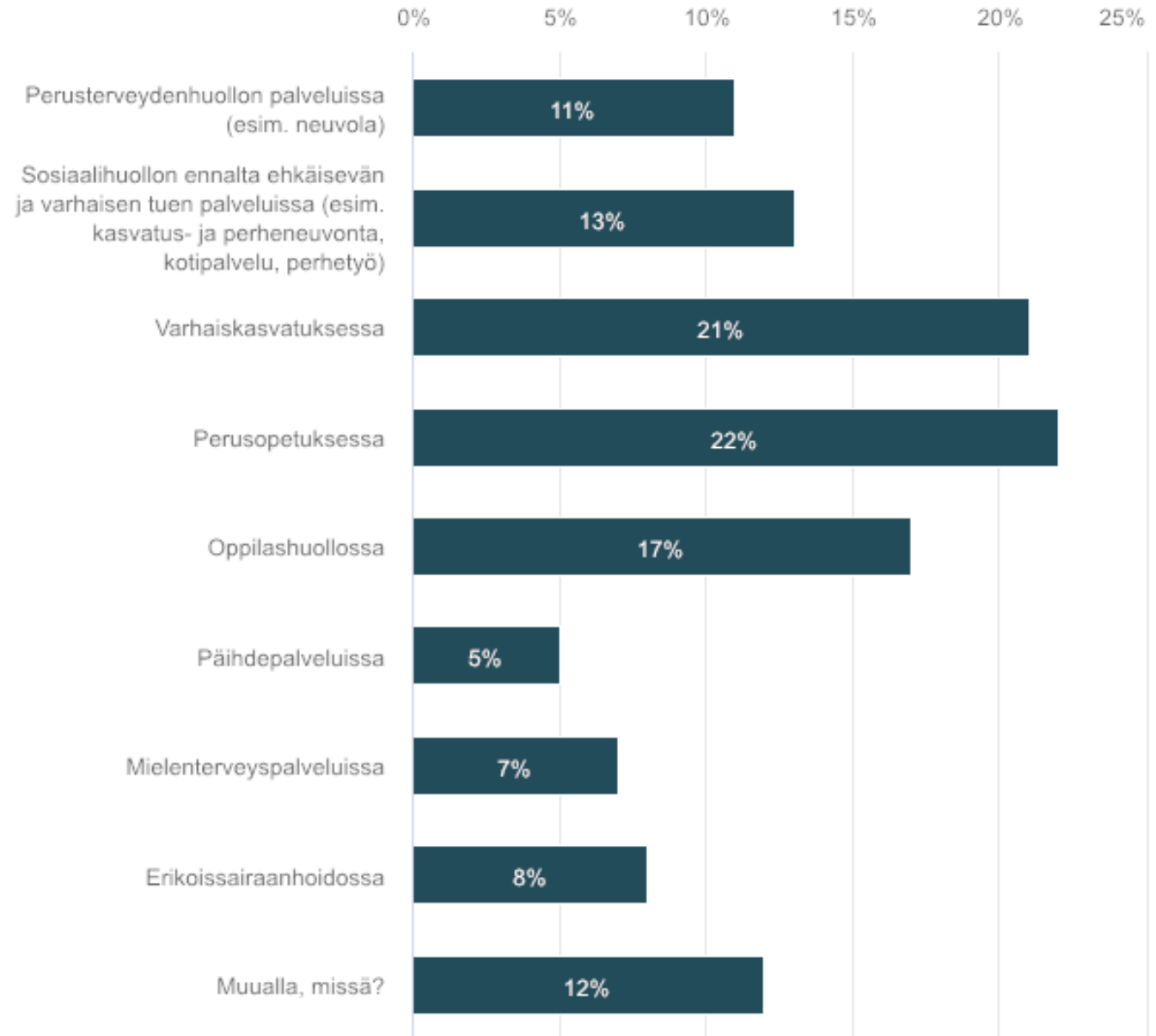
Alkukartoituskysely

	n	%
Etelä-Savo	87	15,9%
Keski-Suomi	202	36,9%
Pohjois-Karjala	140	25,5%
Pohjois-Savo	119	21,7%

Ammattilaisten kyselyyn vastasi 548 lastensuojelun yhteistyökumppania Itä- ja Keski-Suomen alueelta. Kysely toteutettiin helmi-maaliskuussa 2021. Suurin vastausmäärä saatiin Keski-Suomen alueelta, mutta myös kaikki muut alueen maakunnat olivat kattavasti edustettuina vastauksissa (Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo).

Suurin vastaajajoukko työskenteli perusopetuksessa (22%), varhaiskasvatuksessa (21%) ja oppilashuollossa (17%). Terveystenhuollon palveluissa työskenteli 11 %, erikoissairaanhoidossa 8%, mielenterveyspalveluissa 8 % ja päihdepalveluissa 5 % vastaajista.

Vastaajajoukko edusti siis hyvin monialaista lastensuojelun yhteistyöverkostoa.

Yhteistyötä halutaan tehdä

- Kaikkien alojen ammattilaiset haluavat lähtökohtaisesti tehdä enemmän ja tiiviimmin yhteistyötä
- Toivotaan yhteistä aikaa ja mahdollisuutta pohtia asiakastapauksia ja tehdä yhteistä arviota ja suunnitelmaa
- Tarvitaan yhteistyötapaamisia, jotta eri ammattilaisten osaaminen saadaan näkyväksi ja tunnistetaan yhteistyön mahdollisuudet
- Yhteiset koulutukset tärkeitä yhteisen ymmärryksen rakentamisen paikkoja
- Rakenteita yhteistyön tekemiseen kaivataan
- Johdolta odotetaan tahtotilaa ja yhteistyön linjaamista, jotta yhteistyön tekeminen mahdollistuu

Keskeiset yhteistyön ongelmat 1/2

- Yhteistyötä vaikeuttaa kokemus, ettei lastensuojelusta saa riittävästi tietoa (ls-ilmoituksen teon jälkeen) lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen ja perheen tilanteesta.
- Yhteistyökumppaneille resurssipula näyttäytyy kaaoksena, jota aiheuttaa mm työntekijöiden vaihtuvuus. Yhteistyö on sattumanvaraista riippuen yksilöiden välisestä työskentelystä, eikä sitä ohjaa toimivat rakenteet.
- Toistemme työkenttää ei tunneta riittävässä määrin, minkä vuoksi odotukset toistemme työtä kohtaan ovat epärealistisia, yli- tai alimitoitettuja tarpeeseen nähden. Toisten työtä ei arvosteta myöskään riittävästi.

Keskeiset yhteistyön ongelmat 2/2

- Resurssipulmat vaikeuttavat palvelujen saatavuutta. Monimutkaiset, kankeat ja pirstaleiset palveluketjut vaikeuttavat palveluihin pääsyä. Palveluketjuja tulisi tarkastella enemmän kokonaisuutena, ja yhteistyöhön tulisi panostaa enemmän.
- Johtamiseen ja työn organisointiin tulisi kiinnittää vielä enemmän huomiota.
- Yhteistyökumppaneista 34 % tunsi systemisen työskentelyn ja systemisen työskentelyotteen koulutukseen oli osallistunut 9 % vastaajista.
- Erilaisia osallistavia yhteistyön menetelmiä on kentällä paljon. Näistä useimmiten mainittiin Lapset puheeksi –menetelmä, IPC-menetelmä ja systeminen työote. Kasvun tuki-portaali on tietolähde vaikuttavista menetelmistä lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi.
- www.kasvuntuki.fi

”Liian pienet resurssit ja keskitytty nykyisellään sammuttamaan tulipaloja.”

”Mikäli perustason hyvien tukien pariin pääsisi ajoissa ja helposti, vähenisi kuorma lastensuojelussa ja vaikkapa erikoissairaanhoidossa.”

”Palveluiden sisällöt ovat mielestäni kunnossa, mutta niiden piiriin pääseminen on vaikeaa. Ongelma on jonot”.

”Ei kuulu meille –ajattelu sekä luottamus pula ja tiedon puute eri toimijoiden välillä.”

”Palveluja heikentää kunnassamme alati vaihtuvat sosiaalityöntekijät. Jokainen tapaaminen alkaa uudelle työntekijälle tilanteen avaamisella. Tämä väsyttää ja turhauttaa perhettä ja opettajia. Koulupsykologin vaihtuminen aiheuttaa samaa pulmaa. Myös se, ettei koulupsykologia ja koulukuraattoria ole ollenkaan esim. tällä hetkellä, vaikeuttaa suunnattomasti palvelujen saamista ja kuntouttamisen järjestämistä.”

”Ammattilaiset jämähtäneet omiin norsunluutorneihinsa odottamaan, että asiakas ottaa yhteyttä tai jotta joku lähete/ilmoitus tulee.”

Mikä ratkaisuksi ongelmiin?

- Tiedon kulun parantaminen, yhteiset koulutukset sekä säännöllinen vuorovaikutus eri viranomaisten kesken parantaisi vastaajien mukaan yhteistyötä. On tärkeää sopia yhteisestä vastuunjaosta ja tehdä yhteistä suunnitelmaa.
- Lastensuojelun resurssit on saatava kuntoon ja varmistaa henkilöstön pysyvyys ja osaaminen.
- Yhteistyökumppanit toivoivat systemisen työtteen koulutuksia ja työpajoja sekä lastensuojelun perustietopakettia monialaisesta näkökulmasta katsottuna.

”Varhainen puuttuminen ei ole kyllä mitään varhaista puuttumista, jos se tapahtuu vasta vuosien päästä.”

”Yhteisen työn lisääminen lisää ymmärrystä toisen työtä kohtaan.”

”Lähtökohtaisesti yhteistyötä auttaa kaikkialla se, että toisen tekemää työtä ja arviointia osataan kuunnella, siihen pysähtyä ja arvostaa.”

LUMO-yhteistyöjulistus

- *Ammattilaisina teemme enemmän ja tiiviimmin yhteistyötä*
- *Järjestämme yhteistä aikaa, jotta voimme pohtia asiakastapauksia ja tehdä yhteisiä arvioita/suunnitelmia sekä saada näkyväksi ja tunnistaa yhteistyön mahdollisuudet*
- *Järjestämme yhteisiä koulutuksia tärkeiksi yhteisymmärryksen rakentamisen paikoiksi*
 - *Huolehdimme yhteistyön rakenteista yhteisen työn toteuttamiseksi*
 - *Johtona tahdomme linjata yhteistyötä sen toteuttamisen tueksi*

Tarja Kauppila 2021, johtaja / Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Jälki
elämälle.

Nettisivut:

<https://www.isonet.fi/lumo-hanke>

LUMO-tiimi:

Päivi Malinen, hankekoordinaattori, ISO

Marika Huupponen, Essote/Etelä-Savo

Katariina Katainen, Kuopion kaupunki/Pohjois-Savo

Reetta Salmi, Koske/Keski-Suomi

Hanna Torvinen, Siun sote/Pohjois-Karjala

